

Opis systemu kontroli wewnętrznej w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu

System kontroli wewnętrznej obejmuje wszystkie jednostki organizacyjne Banku, jest dostosowany do charakteru i profilu ryzyka i skali działalności Banku i jest elementem systemu zarządzania Bankiem.

1. Cele systemu kontroli wewnętrznej

Celem systemu kontroli wewnętrznej Banku jest wspomaganie zarządzania Bankiem, realizacja wyznaczonych celów, w tym usprawnianie realizacji zadań Banku oraz zapewnienie bezpieczeństwa i stabilnego jego funkcjonowania, przyczyniające się w szczególności do zapewnienia:

- 1) skuteczności i efektywności działania Banku,
- 2) wiarygodności sprawozdawczości finansowej,
- 3) przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w Banku,
- 4) zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.

2. Rola Zarządu Banku, Rady Nadzorczej i Komitetu Audytu

Zarząd Banku odpowiada za zaprojektowanie, wprowadzenie oraz zapewnienie we wszystkich jednostkach/ komórkach/ stanowiskach organizacyjnych Banku, funkcjonowanie adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej, który obejmuje funkcję kontroli i komórkę do spraw zgodności.

Do zadań Zarządu, należy w szczególności:

- 1) ustanowienie, w ramach trzech linii obrony, kryteriów adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej,
- 2) zapewnienie ciągłości i skuteczności działania systemu kontroli wewnętrznej, a także właściwej współpracy wszystkich pracowników Banku w ramach funkcji kontroli z komórką do spraw zgodności i komórką audytu oraz dostępu osobom wykonującym czynności kontrolne/czynności audytowe do niezbędnych dokumentów źródłowych, w tym zawierających informacje poufne,
- 3) określenie rodzaju działań podejmowanych w celu usunięcia nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej, w tym środki naprawcze i dyscyplinujące,
- 4) sporządzanie okresowej (nie rzadziej niż raz w roku) informacji dla Rady Nadzorczej o sposobie wypełniania zadań przez pracowników Banku w ramach funkcji kontroli oraz komórki do spraw zgodności.

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem i zapewnieniem funkcjonowania adekwatnego systemu kontroli wewnętrznej oraz odpowiedzialna jest za monitorowanie jego skuteczności.

Nadzór Rady Nadzorczej nad funkcjonowaniem systemu kontroli wewnętrznej obejmuje m.in.:

- 1) akceptowanie zasad funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej,

- 2) zatwierdzenie zasad kategoryzacji nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej,
- 3) zatwierdzenie kryteriów adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej,
- 4) półroczną ocenę efektów działań podjętych w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości w funkcjonowaniu mechanizmów kontrolnych,
- 5) coroczną ocenę adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, w tym funkcji kontroli, komórki do spraw zgodności oraz wyników audytu przeprowadzonego przez komórkę audytu.

Komitet Audytu wspiera działania Rady Nadzorczej Banku w zakresie sprawozdawczości finansowej i systemu kontroli wewnętrznej oraz systemu zarządzania ryzykiem.

Do zadań Komitetu należy w szczególności:

- 1) monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej,
- 2) monitorowanie skuteczności systemów kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem, w tym rekomendowanie zlecenia przeprowadzenia dodatkowych badań przez Spółdzielczy System Ochrony SGB w Poznaniu w szczególności w obszarze technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego,
- 3) kontrolowanie i monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i firmy audytorskiej w szczególności w przypadku, gdy na rzecz Banku świadczone są przez firmę audytorską inne usługi niż badanie;
- 4) informowanie Rady Nadzorczej Banku o wynikach badania oraz wyjaśnianie, w jaki sposób badanie to przyczyniło się do rzetelności sprawozdawczości finansowej w Banku, a także jaka była rola Komitetu Audytu w procesie badania;
- 5) dokonywanie oceny niezależności biegłego rewidenta oraz wyrażanie zgody na świadczenie przez niego dozwolonych usług niebędących badaniem w Banku;
- 6) opracowywanie polityki wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania;
- 7) opracowywanie polityki świadczenia przez firmę audytorską przeprowadzającą badanie, przez podmioty powiązane z tą firmą audytorską oraz przez członka sieci firmy audytorskiej dozwolonych usług niebędących badaniem;
- 8) określanie procedury wyboru firmy audytorskiej przez Bank;
- 9) przedstawianie Radzie Nadzorczej oraz Zebraniu Przedstawicieli, rekomendacji, o której mowa w art. 16 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 537/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego, uchylające decyzję Komisji 2005/909/WE (Dz. Urz. UE. L Nr 158, str. 77), zwane dalej „Rozporządzeniem nr 537/2014”, zgodnie z politykami, o których mowa w pkt 7) i 8);
- 10) przedkładanie zaleceń mających na celu zapewnienie rzetelności procesu sprawozdawczości finansowej w Banku.

3. Schemat organizacji trzech linii obrony w ramach struktury organizacyjnej Banku

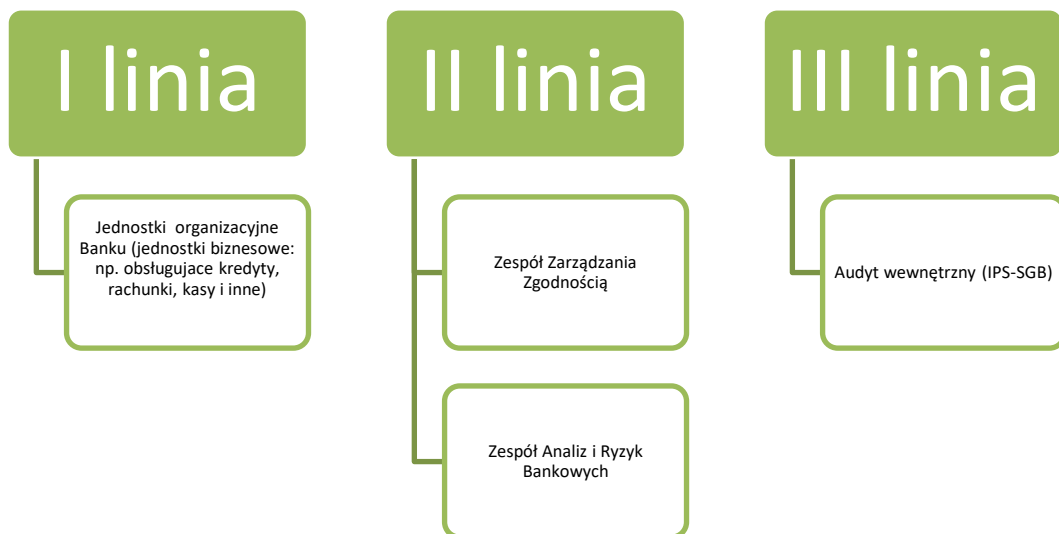
Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej są zorganizowane na trzech, niezależnych i wzajemnie uzupełniających się liniach obrony (poziomach).

1. Na pierwszą linię obrony składa się operacyjne zarządzanie ryzykiem, powstałym w związku z działalnością prowadzoną przez Bank. Komórki pierwszej linii obrony odpowiedzialne są za projektowanie i zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych, w szczególności w procesach biznesowych funkcjonujących w Banku oraz zgodności postępowania z regulacjami.
2. Na drugą linię obrony składa się zarządzanie przez pracowników na specjalnie powołanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych, niezależne od operacyjnego zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie (Zespół Analiz i Ryzyk Bankowych i Zespół Zarządzania Zgodnością).

Druga linia obrony odpowiedzialna jest m.in. za:

- 1) monitorowanie bieżące przyjętych mechanizmów kontrolnych,
  - 2) przeprowadzanie pionowych testów mechanizmów kontrolnych,
  - 3) ocenę adekwatności i skuteczności mechanizmów kontrolnych,
  - 4) matrycę funkcji kontroli.
3. Trzecią linię obrony stanowi audyt wewnętrzny realizowany przez Spółdzielczy System Ochrony SGB. Audyt wewnętrzny odpowiedzialny jest za badanie oraz ocenę adekwatności i skuteczności mechanizmów kontroli i niezależnego monitorowania ich przestrzegania odpowiednio w ramach pierwszej i drugiej linii obrony, zarówno w odniesieniu do systemu zarządzania ryzykiem, jak i systemu kontroli wewnętrznej.

Schemat trzech linii obrony w systemie kontroli wewnętrznej

W ramach systemu kontroli wewnętrznej w Banku wyodrębniona jest:

- 1) funkcja kontroli,

- 2) komórka do spraw zgodności,
- 3) niezależna komórka audytu wewnętrznego.

4. Funkcja kontroli

Na funkcję kontroli składają się wszystkie mechanizmy kontrolne w procesach funkcjonujących w Banku, niezależne monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych oraz raportowanie w ramach funkcji kontroli.

Podstawowym narzędziem do operacyjnego zarządzania systemem kontroli w Banku jest matryca funkcji kontroli, w której powiązано cele ogólne systemu kontroli wewnętrznej z procesami istotnymi wraz z wpisanymi w te procesy kluczowymi mechanizmami kontrolnymi i niezależnym monitorowaniem tych mechanizmów.

5. Umieszczenie, zakres zadań, niezależność komórki do spraw zgodności i komórki audytu wewnętrznego

Zespół Zarządzania Zgodnością

Zadania komórki ds. zgodności wykonuje wyodrębnione w ramach struktury organizacyjnej Banku, działający w obrębie systemu kontroli wewnętrznej *Zespół Zarządzania Zgodnością* bezpośrednio podległy Prezesowi Zarządu Banku.

Zespół Zarządzania Zgodnością odpowiedzialny jest za identyfikację, ocenę, kontrolę i monitorowanie ryzyka braku zgodności działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi (w szczególności rekomendacjami KNF nie związanymi z zarządzaniem ryzykiem).

W ramach funkcji kontroli Zespół Zarządzania Zgodnością odpowiedzialny jest m.in. za zapewnienie zgodności poprzez:

- 1) weryfikację bieżącą pionową, w przypadku gdy ta weryfikacja nie została przypisana innym pracownikom lub komórkom organizacyjnym w ramach drugiej linii obrony;
- 2) testowanie pionowe przestrzegania kluczowych mechanizmów kontrolnych, zapewniających osiągnięcie zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.

Do zadań Zespołu Zarządzania Zgodnością należy m.in.:

- 1) opracowanie projektów regulacji wewnętrznych określających: cel, zakres i szczegółowe zasady działania oraz strukturę organizacyjną komórki ds. zgodności,
- 2) opracowanie projektów regulacji wewnętrznych w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku,
- 3) dbałość o właściwe powiązanie zarządzania ryzykiem braku zgodności ze strategią Banku, w tym poprzez dokonywanie przeglądów zarządczych regulacji dotyczących działania komórki ds. zgodności oraz w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności,
- 4) identyfikowanie ryzyka braku zgodności, w szczególności poprzez analizę przepisów prawa, regulacji wewnętrznych Banku, standardów rynkowych oraz przeprowadzanie wewnętrznych postępowań wyjaśniających,
- 5) ocena ryzyka braku zgodności poprzez pomiar lub szacowanie,

- 6) projektowanie i wprowadzanie, bazujących na ocenie ryzyka braku zgodności, mechanizmów kontroli ryzyka braku zgodności - np. dbałość o właściwy podział zadań, autoryzację, mechanizmy kontroli dostępu i dostępu fizycznego, nadzór przełożonych, stosowanie rejestru odstępstw, organizacji lub wskazywania potrzeby szkoleń,
- 7) monitorowanie poziomu ryzyka braku zgodności po zastosowaniu mechanizmów kontrolnych, o których mowa w pkt. 6, w szczególności poprzez przeprowadzanie testów zgodności,
- 8) okresowe raportowanie w zakresie ryzyka braku zgodności do Zarządu i Rady Nadzorczej (w tym do Komitetu Audytu);
- 9) doradzanie Zarządowi i komórkom organizacyjnym w zakresie zgodności,
- 10) współpraca z komórkami wewnętrznymi Banku w zakresie oceny i monitorowania ryzyka braku zgodności oraz z kancelarią prawną obsługującą Bank i komórką audytu wewnętrznego,
- 11) koordynowanie działań innych komórek i jednostek organizacyjnych w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności,
- 12) uczestniczenie w realizacji zadań w ramach procedury anonimowego zgłaszania informacji o podejrzeniu wystąpienia nieprawidłowości lub naruszenia przepisów prawa (tzw. „Zasada Whistleblowing”);
- 13) uczestniczenie w procesie reklamacyjnym wg zasad obowiązujących w Banku przy współpracy z komórkami merytorycznymi Centrali Banku;
- 14) prowadzenie rejestru naruszeń compliance oraz innych rejestrów wymaganych na stanowisku;
- 15) bieżące informowanie Zarządu o przypadkach występowania istotnych naruszeń compliance,
- 16) informowanie pracowników Banku, w sposób ogólnie dostępny (po przez umieszczanie na dysku wspólnym (R:)) o zaistniałych zmianach w zewnętrznych przepisach prawa,
- 17) opiniowanie nowych produktów i usług wprowadzanych do oferty Banku lub modyfikowanych produktów, pod kątem zgodności z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi,
- 18) opiniowanie procedur wewnętrznych lub wzorów umów, pod kątem ich zgodności z zewnętrznymi przepisami prawa oraz występowania ewentualnych zapisów, które mogłyby wygenerować naruszenie compliance (z wyjątkiem wzorów przygotowywanych przez Spółdzielnię lub Bank Zrzeszający);
- 19) opiniowanie materiałów reklamowych Banku (z wyjątkiem materiałów przygotowywanych przez Bank Zrzeszający);
- 20) monitorowanie terminowości i zakresu aktualizacji procedur wewnętrznych; informowanie pracowników Banku, w sposób ogólnie dostępny (po przez umieszczanie na dysku wspólnym (R:)) o zaistniałych zmianach w procedurach wewnętrznych;
- 21) monitorowanie realizacji zaleceń wydanych przez podmioty zewnętrzne, w tym przez Komisję Nadzoru Finansowego oraz Spółdzielnię;

- 22) monitorowanie realizacji zaleceń wydanych przez Prezesa Zarządu w wyniku kontroli wewnętrznych;
- 23) dokonywanie oceny przestrzegania w Banku „Zasad Ładu Korporacyjnego”;
- 24) prowadzenie rejestru oraz zbioru regulacji wewnętrznych Banku;
- 25) identyfikowanie potrzeb szkoleniowych pracowników i przekazywanie informacji o potrzebach szkoleniowych Zarządowi Banku;
- 26) kształtowanie świadomości istnienia ryzyka braku zgodności wśród pracowników Banku;
- 27) opracowywanie rocznych planów działania komórki ds. zgodności.

Niezależność komórki do spraw zgodności

Osoba kierująca komórką do spraw zgodności ma zapewniony bezpośredni kontakt z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej, tzn. ma prawo zgłaszania zagadnień dotyczących zgodności Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej, a także członkom Rady Nadzorczej lub Zarządu.

Kierujący komórką ds. zgodności lub osoba go zastępująca uczestniczy w posiedzeniach Zarządu, w przypadku, gdy przedmiotem posiedzenia są zagadnienia związane z:

- 1) systemem kontroli wewnętrznej, w tym zapewnianiem zgodności, audytem wewnętrznym lub kontrolami zewnętrznymi oraz zarządzaniem ryzykiem;
- 2) przyjęciem nowych regulacji;
- 3) wprowadzeniem nowego produktu;
- 4) przyjęciem odstępstw od warunków przyjmowania depozytów bądź udzielania kredytów dla klientów, różnych od warunków standardowych albo podejmowania decyzji generujących szczególne / znaczące ryzyko dla Banku.

Osoba kierująca komórką ds. zgodności lub osoba ją zastępująca uczestniczy w posiedzeniach Rady Nadzorczej (w tym Komitetu Audytu), w przypadku, gdy przedmiotem posiedzenia są zagadnienia związane z systemem kontroli wewnętrznej, w tym zapewnianiem zgodności, audytem wewnętrznym lub zarządzaniem ryzykiem.

Powoływanie i odwoływanie osoby kierującej komórką ds. zgodności odbywa się za zgodą Rady Nadzorczej.

Odwołanie osoby kierującej komórką ds. zgodności odbywa się za zgodą Rady Nadzorczej po uprzednim wysłuchaniu tej osoby przez Radę Nadzorczą.

Zasady wynagradzania pracowników zatrudnionych w komórce do spraw zgodności reguluje obowiązujący w Banku *Regulamin zatrudniania i wynagradzania kierującego i pracowników komórki do spraw zapewnienia zgodności (...)*

W Banku istnieją mechanizmy chroniące pracowników komórki do spraw zgodności przed nieuzasadnionym wypowiedzeniem stosunku pracy.

W przypadku zmiany na stanowisku kierującego komórką do spraw zgodności, Bank ma obowiązek niezwłocznego poinformowania o tym fakcie Komisję Nadzoru Finansowego, wraz ze wskazaniem przyczyny zmiany.

Komórka audytu wewnętrznego

Audyt wewnętrzny w Banku sprawowany jest przez pracowników jednostki zarządzającej Systemem Ochrony SGB (Spółdzielni), którego zadaniem jest badanie i ocena, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej oraz opiniowanie systemu zarządzania Bankiem, w tym skuteczności zarządzania ryzykiem związanym z działalnością Banku.

Komórka audytu wewnętrznego jest odpowiedzialna za:

- 1) opracowanie i realizację planu audytów,
- 2) formułowanie zaleceń poaudytowych oraz monitorowanie ich realizacji,
- 3) raportowanie wszelkich wymaganych Przepisami informacji do Zarządu i Rady Nadzorczej Spółdzielni oraz Uczestników,
- 4) wykonywanie innych zadań zleconych przez Zarząd lub Radę Nadzorczą Spółdzielni,
- 5) wdrażanie i rozwijanie właściwej metodyki audytowej zgodnej z międzynarodowymi standardami praktyki audytorskiej.

W celu zapewnienia niezależności, kierujący komórką audytu wewnętrznego podlega bezpośrednio Prezesowi Zarządu Spółdzielni.

Szczegółowy tryb powoływania i odwoływania kierującego komórką audytu wewnętrznego określa, przyjęta przez Radę Nadzorczą Spółdzielni, regulacja normująca zasady zatrudniania i wynagradzania kierującego i pracowników komórki audytu wewnętrznego.

6. Zasady corocznej oceny skuteczności i adekwatności systemu kontroli wewnętrznej, dokonywanej przez Radę Nadzorczą

Rada Nadzorcza dokonuje corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, w tym funkcji kontroli, komórki do spraw zgodności oraz wyników audytu przeprowadzonego przez komórkę audytu wewnętrznego. Dokonując oceny, Rada Nadzorcza bierze pod uwagę informacje przekazane przez Zarząd o sposobie wypełniania zadań przez pracowników Banku w ramach funkcji kontroli oraz komórki do spraw zgodności ze szczególnym uwzględnieniem:

- 1) adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w zapewnieniu osiągnięcia każdego z celów systemu kontroli wewnętrznej,
- 2) skali i charakterze nieprawidłowości znaczących i krytycznych oraz najważniejszych działań zmierzających do usunięcia tych nieprawidłowości, w tym o podjętych środkach naprawczych i dyscyplinujących,
- 3) zapewnienia niezależności komórce do spraw zgodności,
- 4) zapewnienia środków finansowych niezbędnych do skutecznego wykonywania przez pracowników komórki zgodności oraz do systematycznego podnoszenia kwalifikacji oraz zdobywania doświadczenia i umiejętności przez pracowników tej komórki.

ZARZĄD
Pałuckiego Banku Spółdzielczego
w Wągrowcu